

Szabó Miklós búcsúztatása, temetése

2020. július 2.-án a budapesti Magyar Szentek templomában vettek végső búcsút Szabó Miklós Liszt-, Kossuth- és Bartók–Pásztory-díjas zeneművész, zenetanár, karnagytól akit 89 éves korában ért a halál.

Ezen a nyári napon tiszta kék ég, perzselő déli hőség fogadta az Info parba igyekvőket. A déli harangszó után a szertartás előtt mintegy „felütésként” két Bartók mű nyitotta a búcsú óráját: a *Ne menj el* és az *Isten veled rózsám*, a méltán híres Győri Leánykar egykori énekesei előadásában, akiket most Balogh Eszter vezényelt. Mintha megállt volna az idő, láthatatlanul ott állt karnagyuk és az Ő intésére énekeltek. Azért választották ezt a két művet, mert Bartók Béla budapesti újra temetésén is ezt énekeltek anno.

Ezután a megszokott miserendben a liturgikus énekrendet dr. Tardy László értő segítségével szólaltatta meg a nagyszámú gyülekezet. A Missa pro defunctis kottáját gondos kezek kiosztották, a magyar dallamokkal egyetemben, így sokan bekapcsolódhattak a közös éneklésbe. Az urna elhelyezés előtt a szülőváros Szentgotthárd nevében Huszár Gábor polgármester úr emlékezett az elhunytáról, itt Díszpolgárrá is avatták őt, majd dr. Pergel Elza alpolgármester a győri éveket említette búcsúztatójában, kiemelve az általa 1958-ban alapított Győri Leánykar kiemelkedő hatását a város kulturális életére és hírnevére. Ebben a városban a Pro Urbe Díjat kapta. A Magyar Kodály Társaságot B. Horváth Andrea társelnök képviselte.

A Magyar Kodály Társaságot B. Horváth Andrea társelnök képviselte.

Tisztelt Egybegyűltek Szabó Miklós tanítványai, barátai, kollégái, tisztelői, munkásságának követői folytatói!

Szabó Miklós Tanár úr számos magas rangú kitüntetés mellett a Magyar Kodály Társaság tiszteletbeli tagja is volt. Ezt a címet olyan személyiségnek adományozza az elnökség aki többek között a kodályi nevelési elveket olyan magas szinten közvetíti a környezetére felé, ami példaértékű. Ő ilyen ember volt pedagógusként közép és felső szinten és karnagyként is, ez volt életének a fő vezérfonala. De az 1950-es években közel tíz évig népdalgyűjtéssel is foglalkozott, azonban az ő kissé szkeptikus megfogalmazásában az emberekkel való kontaktus teremtés nem az ő területe volt az nehezebbnek bizonyult, mint a technikai része a munkának.

Zeneakadémiai tanulmányai után 1953-ban Győrbe vetette a sors ahol megteremthette a maga elvárásai szerint az európai hírűvé vált Győri Leánykart, akikkel számos lemezfelvételen bizonyította rátermettségét,

zenei igényességét. A zenei megvalósításban a kottahűség vezérelte és tévedhetetlen volt. A hétköznapi életben zárkózott karnagy a felvételek légkörében eltűnt, feloldódott. A '70-es évek végén hívták meg a ZAK-ra először csak óraadónak, majd kinevezték zenelmélet és szolfézs tanárnak 1983-tól. A szolfézs tanítást a matematika oktatáshoz hasonlította, ha nincs meg az alap akkor nem lehet mire építeni.

A hazai munkák mellett Szőnyi Erzsébet külföldi feladatokkal is megbízta, így számos ország vendég professzora és karnagya lett. Az itt tapasztaltakkal nem volt elégedett, mert úgy érezte, hogy a hallgatók az elemi szintű szolfézsoktatásból érkeztek és a sok hiányosságot rövid idő alatt lehetetlen behozni – de ezt a munkát is becsülettel elvégezte – úgy vélte: „a siker a munka eredménye”.

Tudós emberként több cikket, tanulmányt írt, többek között a Bartók és Kodály egyneműkarok nyomtatásban megjelent kottáinak a revíziója is az ő nevéhez fűződik. Tevékeny részt vállalt a Bartók centenáriumi sajtóanyagok rendezésében.

A közéleti szereplés igen távol állt tőle, amit adott a sors a legmagasabb mércével mért szinten teljesítette, a magától elvárt maximumot a környezetétől, a tanítványaitól is megkövetelte. Ezt tanultuk tőle, köszönjük Tanár úr! Nyugodjék békében!

A győri Széchenyi István Egyetem Művészeti Kar volt dékánja dr. Ruppert István professzor a mindennapokat idézte fel a közös évekből. A búcsúbeszédet sorát dr. Mohay Miklós professzor úr a Zeneakadémiai időszak emlékeivel zárta.

Hamvait a templom urnatemetőjében ikertestvére és szülei mellé helyezték el. Az urnaelhelyezés után még közös énekként felcsendült a Salve Regina valamint stílusosan az egybegyűltek Kodály Esti dal című feldolgozásával vettek végső búcsút az elhunyttól.

szerk.

Szabó tanár úr halálára

Nehéz szavakba önteni hálámát és köszönetemet, amellyel Szabó Miklós tanár úrnak tartozom. A sok évtizeden átívelő kapcsolat, amely Hozzá fűzött, kezdetben mint tanítvány majd mint munkatárs, meghatározta zenei gondolkodásomat és tanári hitvallásomat.

Hét éven át tanított különböző tárgyakra. Tizenhárom éves koromban kerültem a Győri Leánykarba, ahol 32 évig énekeltem. Szigora legendás volt, nehezen viselte az igénytelenséget, felületességet. Sokat követelt, legtöbbit saját magától. Hihetetlenül szívós volt, munkabírása felülmúlhatatlan. Sohasem volt beteg, próba miatta nem maradt el. Többször mondta, hogy számára a legnagyobb élményt nem a koncertek, hanem az azokra való felkészülés jelenti. Egyforma igényességgel készült minden hangversenyre, tőlünk is megkövetelte a koncentrált figyelmet és maximális teljesítményt függetlenül attól, hogy egy olasz falu kis kápolnájában vagy a Zeneakadémia nagytermében énekelünk.

Zenetudósi gondossággal járt utána minden kottabejegyzésnek, előadási utasításnak. Archívumokban, levéltárakban, könyvtárakban kutatott. Gregoriántól a kortárs művekig minden stílusban, műfajban otthonosan mozgott. A szakirodalmat németül, angolul is olvasta. Harnoncourt „Beszédszerű zene” c. magyarul még meg nem jelent könyvét először Ő adta a kezembe.

Az év végi hangversenyek programját rendkívül igényesen állította össze. Nem kedvelte a „saláta” műsorokat, Ő azt mindig valamilyen koncepció alapján építette fel. Vagy egy zeneszerző alkotásaiból vagy egy stíluskorszakból válogatott, de volt, amikor egy nemzet komponistáit állította középpontba, vagy egy műfaj köré szervezte az előadást. Ötvenegy ilyen hangverseny volt, közülük természetesen kiemelkedett Bartók 27 gyermek és női karra írott ciklusa, amelyet, úgy tudom, mi adtunk elő először. Lemezünk elnyerte a Francia Akadémia nagydíját. Bartók Béla kórus művei című könyve alapmű minden karvezető számára.

Megtisztelt azzal, hogy külföldi kurzusai idején rám bízta a kórust. Amikor már hetente csak egyszer járt le Győrbe, a szakiskolás osztályainak szolfézs és zeneelmélet óráit megosztotta velem. Főleg az első években rendszeresen megbeszéltük a heti feladatokat. Ezekből a találkozásokból rengeteget tanultam. Óriási segítség volt, hogy bármilyen zenei kérdéssel fordulhattam hozzá. Jellemző szerénységére és alaposágára, hogy amikor egy Haydn zongoraszonáta előadása kapcsán kértem tanácsát, azt mondta, hogy ebben bizonytalan, megkérdezi Somfai Lászlót, ő pontosabb választ tud adni.

1992-ben Szőnyi Erzsébet tanárnő megbízott bennünket azzal, hogy izraeli kollégáknak mutassuk be a Kodály koncepció alapjait. Tanár úr tanította a szolfézszt, én pedig a módszertant Győrben, majd három héten

át Jeruzsálemben. Óriási élmény volt mindkettőnk számára. Zárkózott ember volt, de kedvére való társaságban feloldódott, szívesen beszélgetett.

Amit kaptam Tőle igyekszem továbbadni tanítványaimnak. Egy életmű most lezárult, de a következő nemzedékekben tovább él.

Győr, 2020. július 2.

Spiegel Marianna

Emlékek Szabó Miklós Tanár Úrról

Tizenöt éves koromban kezdtem járni a Győri Leánykar próbáira, noha a Zeneművészeti Szakközépiskola hegedű szakos növendékeként karének tárgy nem szerepelt az órarendemben. Nem teljesen saját ötlet volt, ráadásul többen csodabogárnak néztek emiatt. De ettől nem riadtam vissza, ahogy megszoktam a majdnem hadapródiskolai szintű fegyelmet is. Később a kórusmunkán kívül Tanár Úrnál a győri Zeneművészeti Főiskolán szolfézst, népzénet, a Zeneakadémián Palestrina-ellenpontot és partitúraolvasást tanultam. Emlékezetesek a tanórák, kezdetben Dufay-himnuszok, később Schönberg-dallamok, végül Mozart-szimfóniarészletek hallás utáni leírása, azonnali memorizálása, az ellenpont-szerkesztéshez szükséges összpontosító képesség kiművelése, amint felejthetetlenek a biztonságot adó kóruspróbák, a felvillanyozó koncertek, különösen Bartók Béla *Huszonhét kórus műve* kamarazenekari kísérettel ellátott darabjainak 1990. május 20-i és Kodály Zoltán *Tricinia*-sorozatának 1992. június 14-i előadása.

Nekem mégsem iskolai élményeim a legmeghatározóbbak Tanár Úrral kapcsolatban. Nem intézményes keretek között megismert szigorúsága az, ami a legerősebben megőrződött emlékezetemben, hanem a gyermek-, később a felnőttkori családom körében megtapasztalt közvetlensége, szeretetteljes figyelme, finom humora és felszabadult nevetése. Édesapám barátai közé tartozott. Gyakori vendég volt otthonunkban. A legtöbbet szüleimmel folytatott, késő éjszakákig tartó beszélgetéseiből tanultam. Nem csak hallottam, hallgattam is szavait zenéről, könyvekről, utazásokról, Szentgotthárdról, az 1949 és 1953 közötti zeneakadémiai évekről és a számára legfontosabb mesterekről, Kodályról, Bárdosról, Lendvai Ernőről. Később, amikor már a hangszeres gyakorlás mellett érdeklődni kezdtem a zenetörténet iránt, Tanár Úr ellátott értékes olvasnivalókkal, kottákkal és hangfelvételekkel. Nem hiszem, hogy biztatása nélkül fel tudtam volna készülni a Zeneakadémia zenetudományi tanszakának felvételi vizsgájára. Tanulmányaim befejezése után az is megadatott, hogy a *Bartók Béla zeneműveinek kritikai összkiadása* 9., „Kórusművek” kötetének közreadási munkálatai során együtt dolgozhattam Vele. Nagyon örült a kötet 2019. augusztusi megjelenésének.

Budaörs, 2020. július 2.

Pintér Csilla Mária

Szabó Tanár úr!

Szerda és csütörtök koraeste. 14 éves elmúltam. Nem szabad elkésni, nem szabad hiányozni, pontosnak és fegyelmezettnek kell lenni. Koncentrálni kell és a legjobb formádat adni. Nincs kifogás, nincs mese, ez már komoly. Ezt éreztem elsős konzisként a Győri Leánykarban, Szabó Tanár úr vezérése alatt. Sajnos csak két évig járhattam a kórusba, de ez mind zeneileg, mind emberileg meghatározó volt számomra. Igen, szigorú volt és száz százalékot követelt minden egyes énekestől. De komolyan vett miniket, és komolyan vette a zenét, nem ismert megalkuvást, ha egy darab hiteles, túpontos és csontokig behatoló gyönyörű hangzásáról volt szó. Tökéletes felkészültséggel indult minden kórusműnek, nem zsigerből, nem emlékekből, nem a 'Youtube'-ról hallgatta meg, hogy is kéne a darabnak szólnia; mélyen értette és átélte a mű minden hangját, szilárdan tudta mit akar hallani és emellett kőkeményen kitartott. Ezt mutatta Ő meg nekem, ezt sehol máshol, semmilyen tanórán, semmilyen könyvből nem tudtam volna elsajátítani. József Attila sorai jutnak eszembe: „Dolgozni csak pontosan, szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes.”

Hatalmas zenei élmény volt számomra J. Brahms: Négy dal nőikarra op.17 kórusmű éneklése. Olyan gyönyörű hangzást hozott ki az énekkarból, hogy ma is meghatódom, ha rágondolok. Ugyan így különlegesen szép emlék marad J. Haydn összes kánonjából összeállított műsora is.

Sajnos Bartók egyeneműkari műveit nem volt szerencsém vezénylő alá énekelni. Viszont a felvételt, amit a leánykarral készítettem, „rongyosra hallgattam.” Persze a legtöbbet magam is énekeltem (sőt, vezényeltem is) más énekkarokban, viszont nem hiszem, hogy van a földkerekségen még egy ennyire hiteles, hátborzongatóan gyönyörű, fájdalmas, bölcs és precíz előadás, mint az övé. Hatalmas tudása, fáradhatatlan kutatásai, zenei felkészültsége, tehetsége, érzékenysége számomra ezeknek a Bartók műveknek előadásában érezhető leginkább. Annyira belém ivódott e művek előadásának minden pillanata, hogy ezeket a kórusműveket egyszerűen nem tudom rosszul énekelni, rossz tempóban vagy rossz karakterrel kezdeni.

Szabó Tanár úrral később is – persze nagyrítkán – összefonódtak útjaink. Többször is volt Izraelben, mint az izraeli Kodály-projekt meghívottja, sőt egyszer a Győri Leánykarral is szerepelt ott. Egy ilyen alkalom éppen egybeesett az esküvőmmel, amire meghívtuk. Örömmel töltött el, hogy láthattam őt másképpen, talán egy kicsit meghatódva.

Ha emlékezni, közelebb kerülni szeretnénk hozzá, akkor a Bartók egyeneműkari felvételeit kell meghallgatnunk. Nem mézes-mázos, bájos, könnyed üzenetet kapunk tőle, hanem a színtiszta, letisztult igazságot. Ez teszi Szabó Tanár úr művészi munkásságát olyan szívszorítóan gyönyörűvé és felejthetlenné.

Isten nyugosztalja!

Hargittai (Vető) Eszter

Három emlékezés a tengeren túlról Szabó Miklósról egy kecskeméti nyári tanfolyam kapcsán valamint egy koncert élmény Bostonból

Stravinsky *Sacre*-ja gyermekkorom hangzó képe volt. Apám állandóan ezt tette fel a lemezjátszóra. Energiát adott! Persze semmit sem értettem a zenéből. 1986 nyarán, néhány héttel apám halála után Szabó Miklós szolfézs-csoportjában találtam magam. A kurzus egyetlen művel foglalkozott, a „*Le Sacre du Printemps*”-mal. Megismertük a nyitótétel bonyolult fordulatait. Ütöttük a ritmusokat, énekeltük az akkordokat – úgy rémlik, sok-sok hangzatfordítást. Úgy pattogtak ki belőlünk a megvilágosodás és a zene megértésének pillanatai, mint kis tűzijátékok. Szabó Miklós mesteri tanításán keresztül a *Sacre* a miénk lett, és mi részéivé váltunk Stravinsky energiájának és fényének, azzal tértünk vissza, ki-ki a földgolyó saját kis sarkába. Bárcsak apám is ott lehetett volna ezeken az órákon! Drága Mester, biztos vagyok benne, hogy 34 év távolából is mindannyian őrizzük magunkban, ahogy elvezetett minket ehhez a csodálatos műhöz és ahogy belemerítkezhettünk. Újra és újra köszönöm! Köszönjük!

Utóirat: A nyári tanfolyamot követő őszön a Joffrey Ballet, egy New Yorki profi társulat előadta a *Sacre*-t. A családom szerint a székhez kellett kötözniük...

Joan Litman, New Jersey, USA

Szabó Miklóssal 1986 nyarán találkoztam először, amikor Denis Bacon a Kodály Center of America nyári kurzusát a kecskeméti Kodály Intézet helyezte át.

Akkor voltam először Magyarországon és akkor ismerkedtem meg az Intézettel is. Szabó Miklós karvezetés csoportjába osztottak be. Nagyon sokan voltunk. Amikor végre sorra kerültem a vezényletsben, Szabó tanár úr mögöttem ült a zongoránál. Arra gondoltam, hogy fogalma sem lehet arról, hogyan vezényelek, amikor mögöttem van. De azonnal megtanultam, hogy mindent-látó szeme és mindent-halló füle volt. Később átkérdeztem egy kisebb csoportba, ahol több alkalmam volt a vezényletre. De ez alatt a rövid idő alatt is láttam, hogy szakmájának mestere, ahogyan tanácsokat adott és példákat mutatott a maga finom, világos, mesteri és értelmes mozdulataival.

Következő találkozásom felvételein keresztül történt, amikor felfedeztem a Győri Leánykar lemezeit. Ezek a felvételek gyönyörű kórusművek kiváló interpretációival örvendeztetik meg a hallgatót. Amióta felfedeztem őket, állandóan kísérik pályámat. Kollégáimmal, diákjaimmal is megosztottam őket.

Miklóst mindig egy kedves óriásnak láttam, aki „finoman lépdelt és hatalmas botot cipelt”. Finomsága a halk hangja, nyugodt személyisége,

és a kis huncut mosoly a szemében. „Nagy botja” a tehetsége, a művésze-
te, és az a képessége, hogy azt másokkal is meg tudta osztani.

Köszönöm, uram, hogy fontos leckét adott nekem az életben. Nyugod-
jon békében.

Sandra Matrhias, Ohio, U.S.A.

Egy külföldi emlék Bostonból.

Halála nagyon elszomorít. 79-ben tanítottam Bostonban, Lantos Edit-
tel, Szabó Tiborral és Szabó Miklóssal. Akkor fiatal, kezdő tanár voltam,
Miklós pedig már legendás tanár volt, de nagyon kedves volt hozzám, és
nagyon biztatott. Azon a nyáron együtt mentünk Tanglewoodba meg-
hallgatni Mahler IX. szimfóniáját Bernstein keze alatt. Olyan fantasztikus
előadás volt, hogy az egész közönség egyszerre felállt, és viharos taps tört
ki. 15 perc után, a közönség lassan kezdett kivonulni a „Shed”-ből. Én
pedig újra leültem, mert Bernstein varázslata alatt voltam. Amikor a te-
rem majdnem üres volt, észrevettem, hogy Miklós még mindig ott ült,
teljesen mozdulatlanul, közel a színpadhoz. Vártam 10 percig, és még
mindig csak ült. Végül is odamentem hozzá, és könnyek gördültek le az
arcán. Felnézett, és azt mondta: „I am nothing.” Nagyon megdöbbentem,
hogy egy ilyen nagy zenész ezt mondta. Nem is emlékszem ennyi év után,
hogy angolul vagy magyarul mondta-e. De nagy hatást gyakorolt rám!
Megtanultam tőle, hogy muszáj alázatosan elismerni mások nagyságát.

Soha nem fogom elfelejteni ezt a pillanatot a nagy magyar mesterrel.
RIP Szabó Miklós!

Ed Bolkovac, U.S.A. (nem magyarként magyarul írta)

Köszönöm Ittzés Katának az anyagok fordítását és ezzel a közzétételek
lehetőségét.

szerk.

